

© Enriqueta Moix i Maré, 2023
© d'aquesta edició: Pagès Editors, S L, 2023
Sant Salvador, 8 - 25005 Lleida
www.pageseditors.cat
editorial@pageseditors.cat
Primera edició: abril de 2023
ISBN: 978-84-1303-456-0
DL: L 114-2023
Imprès a Arts Gràfiques Bobalà, S L
www.bobala.cat

◀ imprès a **lleida** ▶

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, llevat de l'excepció prevista per la llei. Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos, <www.cedro.org>) si necessiteu fotocopiar, escanejar o fer còpies digitals de fragments d'aquesta obra.

SUMARI

26 de març de 1681	11
11 de maig de 1700	15
12 de novembre de 1703	21
11 de gener de 1704.....	25
23 de juliol de 1705.....	29
12 de novembre de 1706	33
25 d'abril de 1707	39
14 de desembre de 1708.....	45
10 d'abril de 1709.....	51
16 de gener de 1710.....	57
10 d'octubre de 1711	63
28 de novembre de 1712	69
17 de maig de 1713.....	75
20 de juliol de 1713.....	79
10 de desembre de 1713.....	85
24 de febrer de 1714.....	89
14 de juliol de 1714.....	95
16 d'agost de 1714	101
11 de setembre de 1714.....	107
12 de setembre de 1714.....	113
12 de novembre de 1714	119
27 de maig de 1715	125
6 de febrer de 1716.....	131
3 de setembre de 1716.....	137
10 de gener de 1717	143
11 de juny de 1717.....	149
25 de maig de 1718.....	155
9 de juliol de 1719.....	159

4 de febrer de 1720.....	163
15 de març de 1721.....	169
21 d'abril de 1722.....	175
2 de maig de 1723.....	181
3 de novembre de 1724.....	185
11 de febrer de 1725.....	191
8 de novembre de 1725.....	195
28 de febrer de 1726.....	201
30 de juny de 1726.....	207
22 de març de 1727.....	213
16 de febrer de 1728.....	219
27 de setembre de 1729.....	223
17 de març de 1730.....	229
26 d'agost de 1731.....	233
12 de maig de 1732.....	239
11 d'abril de 1733.....	245
2 d'octubre de 1734.....	251
11 de febrer de 1735.....	257
31 de maig de 1736.....	263
22 d'abril de 1737.....	269
25 de desembre de 1737.....	273
15 de juliol de 1738.....	279
17 de novembre de 1739.....	285
5 de maig de 1740.....	291
11 de juny de 1741.....	297
1 de juliol de 1742.....	303
11 d'abril de 1743.....	309
20 de setembre de 1744.....	315
20 de gener de 1745.....	321
 Agraïments.....	 327

26 DE MARÇ DE 1681

Tot i que era primavera, a Olost l'hivern encara es feia notar i un vent gelat colpejava les portes i les finestres, núvols blancs travessaven el cel blau amb tota celeritat. Els arbres es vestien amb petites fulles que acabaven de néixer i els ametllers estaven exuberants de flors; els gorgs, amarats d'aigua, alimentaven les fonts i els abeuradors.

El Joan Pàmies va treure els porticons que protegien els vidres de la porta de l'apotecaria, va mirar a un costat i a l'altre del carrer, encara no es veia cap transeünt. Va sentir que algú des del pis de dalt el cridava, va identificar la veu de la Teresa, una de les minyones. L'apotecari va anar cap a la rebotiga i es va col·locar al peu de l'escala, des d'on va poder veure la Teresa. La dona, una mica nerviosa, li va comunicar que la mestressa acabava de trencar aigües i que anava de part. El Joan, sense immutar-se, va ordenar que avisés la llevadora i se'n va anar cap a la rebotiga per a continuar preparant uns unguents que havia deixat macerar el dia anterior.

El Joan Pàmies i la Montserrat Puig tenien dos fills; el primer, era un nen de tres anys i, el segon, una nena de dos. Si tot anava bé, aquest seria el tercer.

El Joan Pàmies, l'únic apotecari del poble, va heretar el negoci dels seus pares, era el primogènit de nou germans, quatre d'ells ja havien mort. Portava l'ofici a la sang, es podia dir que s'havia criat a la botiga i a la rebotiga, de ben petit ja ajudava el pare a preparar remeis simples i fàcils.

La llevadora va entrar a la botiga a correquita. Era una dona d'avançada edat, però molt enèrgica. Va saludar superficialment el senyor Pàmies, va anar cap a la rebotiga i va pujar les escales, agafant-se a la barana que portava al pis on vivia tota la família. Només arribar, va ordenar a la minyona que preparés draps i aigua calenta i es va dirigir cap a l'habitació on hi havia la Montserrat. La llevadora coneixia bé la casa i la senyora Pàmies. A més d'aquest i un avortament de tres mesos seria el tercer part que atendria.

La Montserrat va deixar escapar un petit somriure en veure la llevadora. Se sentia segura en mans d'aquella dona, que era una professional de cap a peus. La llevadora, que es deia Tuies, li va fer una revisió a fons i va comprovar que tot seguia el seu curs. Tenia clar que el part encara tardaria unes hores, així que es va fer portar una ampolla d'aiguardent i un gotet i es va asseure en una cadira al costat de la partera.

Parlava i parlava animosament amb la Montserrat, li donava la mà i li eixugava la suor. Mentre aquesta tenia les contraccions, li explicava totes les novetats del poble. La Tuies era una dona que ho sabia tot, anava de casa en casa i coneixia moltes intimitats que eren ignorades per molta gent.

Va sentir dir que la Montserrat i el Joan no s'estimaven, que havia estat un casament arreglat pels pares d'ell quan van veure que el noi no feia cap pas per contraure matrimoni. S'havia comentat que el Joan era un home una mica efeminat, és a dir, que no li agradaven les dones i que potser se sentia atret pels homes. Allò no es podia dir en veu alta, ja que el Joan Pàmies era d'una bona i rica família, respectada per la majoria de persones. Els rumors van anar creixent en veure molt sovint el Joan Pàmies i el Pere Serra junts, solien anar sols de cacera i, de tant en tant, anaven a passar el dia a Vic; també es trobaven molts vespres a la taverna, juntament amb altres homes. Es parlava de les rialles i les mirades que es feien, també solien donar-se copets al braç. El cert és que el senyor

Pàmies complia amb la seva muller i la prova estava en el fet que naixia un fill rere l'altre.

Les contraccions augmentaven i la Montserrat esbufegava quan el dolor feia acte de presència. La llevadora no es movia del costat de la senyora Pàmies, vetllava i estava a l'aguait de tot el procés. El final s'apropava i el nen estava a punt de néixer. El moment del part era molt perillós, però de vegades era pitjor el postpart.

La Tuies havia portat al món un munt d'infants, potser la meitat de la població nascuda a Olost havia estat acollida per ella. No tots els parts anaven bé, uns quants es complicaven i les criatures, o les mares, morien. Sempre sentia aquella por davant d'un part i, tot i que tenia els nervis controlats, no podia evitar de notar aquelles pessegolles a l'estómac. En aparença, estava serena, reflexiva i cauta, per això abans de cada intervenció es bevia un parell de gotets d'aiguardent, la feien estar més animosa.

Aquell part començava a allargar-se una mica massa, la Montserrat no dilatava prou. Estava clar que la criatura començava a patir.

La Tuies es va aixecar i va anar cap a la finestra. Darrere els vidres es podia veure com el vent aixecava la pols del carrer, el sol s'havia amagat i començava a fosquejar. Un altre dia que s'acabava, concretament, un dimarts vint-i-sis de març.

Arribava l'hora del naixement, ja es podia veure el cap de la criatura. Amb les mans, la Tuies va fer un petit moviment i va sortir tot el cos del nadó brut de sang i de mucosa. Era un nen de cabells negres, gros i sa. La llevadora el va deixar damunt el ventre de la mare després de tapar-lo amb dues tovalloles. El nen plorava efusivament, era un plor eixordador. La Montserrat el va mirar i, sense titubear, va dir que s'assemblava al pare, tenia la mateixa fesomia que el Joan.

Quan la llevadora va marxar, el Joan Pàmies va entrar a l'habitació, va fer fora la minyona que atenia la Montserrat, va anar fins al capçal del llit i, palplantat, va mirar el nen com intentava aferrar-se al pit de la mare. Es va

acotxar una mica i, quan tenia la boca prop de l'orella de la muller, li va dir que el nen es diria com el seu avi, Ramon. La Montserrat no va fer cap comentari, se sentia molt cansada, a més, estava acostumada a acceptar les decisions del seu marit.

El nadó es va agafar al mugró amb els llavis encara morats i va començar a succionar. A la Montserrat se li va escapar un somriure i unes llàgrimes, l'emoció estava a flor de pell. Havia parit un altre fill, seria un més a la família.

El Joan Pàmies els va estar observant durant una estona, el seu rostre era apàtic, la indiferència era total. No va fer festes al petit i no hi va haver cap mostra d'afecte cap a la seva muller. Sense més ni més, es va girar d'esquena i va sortir de l'habitació. Va tornar a baix, a l'apotecaria, la seva feina estava en aquella botiga on tenia un nou aprenent que havia de vigilar de prop.

11 DE MAIG DE 1700

El Ramon Pàmies estava assegut a taula rodejat dels pares i dels quatre germans, feia dos mesos que s'havia casat i ja no vivia amb ells. La Rosa, la germana gran, havia anat a viure a casa del seu marit a Folgueroles; d'altra banda, el Joan, el germà gran, havia tornat a casa després d'estar quasi dos anys a Barcelona aprenent l'ofici d'apotecari, i els altres tres germans més petits, no paraven de riure i cridar. Es podria dir que va ser un sopar de benvinguda, perquè tothom estava pendent del Joan; deixaven que s'expliqués i no paraven de fer-li preguntes. El Ramon, que era tímid de mena, es va quedar callat, però seguia amb entusiasme tota la conversa, finalment va optar per fer una pregunta:

—Com és Barcelona?

—Barcelona és molt diferent d'Olost. Hi viu molta gent, hi ha moltes cases, molts comerços i molts carrers. Les dones riques porten robes brillants i de colors, sempre van amb uns paraigües de puntes i uns barrets amples i amb plomes i els homes rics porten uns grans barrets i uns mocadors al coll. També hi ha grans carruatges guarnits, que són estirats per quatre o cinc cavalls —el Joan es va posar un tros de pa a la boca i va continuar parlant—. El mar limita la ciutat, un mar immens i ple de vaixells que van cap a Cadis per dirigir-se cap a les Índies.

—I el mar, com és? —va tornar a preguntar el Ramon agafant la forquilla.

—Immens, blau i es mou contínuament. De vegades és fosc i fa temor.

—Has pujat a algun dels vaixells? —va preguntar el Ramon, entusiasmat.

—No, només els he vist i quasi que els he tocat.

—M'agradaria viatjar en un d'aquests vaixells i veure món —va comentar el Ramon.

—Ni t'ho plantegis! —va exclamar el Joan amb els ulls oberts—. Vaig conèixer un home que va anar a les Índies i em va dir que durant dies i dies només va veure aigua i cel, que el vaixell es bellugava molt, que no podia estar-se dret, que es marejava i que no es va poder aixecar de la llitera. Es va trobar enmig de dues tempestes i els llamps esquerdaven les aigües, semblava la fi del món.

—Jo no tinc por, no descarto viatjar i conèixer llocs diferents —va murmurar el Ramon mirant el seu pare.

En acabar de sopar, el Joan Pàmies va encendre la pipa, en va fer dues calades i va demanar al Ramon que l'acompanyés al petit despatx que hi havia al costat mateix del menjador. El fill va seguir el seu pare. En entrar al despatx, el Joan va tancar la porta i va demanar al Ramon que s'assegués a una de les dues cadires que estaven situades davant d'una petita taula. El Ramon es va asseure i va encreuar les cames, esperant sentir les paraules del pare, sabia que el que li volia dir era molt important. En aquell despatx sempre se solien comunicar les notícies més interessants, que tant podien ser bones com dolentes.

—Mira, fill, com ja saps, el Joan, el teu germà, ha tornat a casa per a fer-se càrrec de l'apotecaria. A ell li toca portar el negoci quan jo ja no hi sigui. Tu m'has ajudat molt durant aquests anys i has après bé l'ofici, però ja és hora que marxis de casa.

—Pare...

—Espera! Deixa'm parlar. Tens dinou anys i has estat ben educat, ets una bona persona. A Olost no hi has de fer res, el teu futur és lluny d'aquí.

—I on he d'anar?

—Tinc un amic a Vic, el Josep Bel, de tant en tant ens escrivim i en l'última carta em va comentar que el seu hereu és una mica baliga-balaga, que ha marxat de

casa perquè no vol treballar i que necessita un ajudant a l'apotecaria. És un home vidu, que viu amb dues filles solteres —el Joan va tornar a encendre la pipa—. Demà mateix hi pots anar, t'espera amb els braços oberts.

—A Vic? He d'anar a viure a Vic? —va preguntar el Ramon amb els ulls brillants— Què faré lluny de tots vosaltres?

—Fer-te un home i formar una família.

—I la mare què hi diu?

—La teva mare no en sap res. Aquesta nit li ho explicaré i demà et prepararà la roba i tot el que puguis necessitar. Quan estiguis a punt de marxar, es posarà a plorar, et farà una abraçada i un petó i es recordarà de tu cada dia, com fa amb la Maria.

—Mai no he dormit fora de casa. Us trobaré a faltar.

—No volies veure món? Demà començarà el teu viatge. Au, ves a dormir! —el Joan va xuclar amb força la pipa i va deixar anar tot el fum de cop.

El Ramon es va aixecar i va sortir del despatx deixant la porta oberta, va anar amb el capcot cap a l'habitació. En entrar, es va trobar el seu germà estirat damunt del llit, aquest tenia els braços plegats sota el cap i estava xiulant.

—Noi, què et passa? Et disgusta que hagi tornat a casa? —va preguntar el Joan, incorporant el tors.

—Marxo de casa.

—Marxes perquè he tornat jo?

—En certa manera, sí. Tu has de portar l'apotecaria i jo m'he de buscar la vida.

—Em sap greu, Ramon. I on vas?

—A Vic —va dir el Ramon assegut-se a l'espona del llit, que era a tocar del llit del Joan.

—I què faràs allà?

—Treballaré a l'apotecaria del Josep Bel.

—I quan marxes?

—Demà! Demà mateix!

—Són ordres del pare?

—Sí, és el que ha decidit.

—Jo m'hauria quedat a Barcelona, però el pare em va obligar a tornar, diu que m'he d'ocupar de l'apotecaria d'Olost. Ell sempre decideix per nosaltres.

—I nosaltres hem d'obeir.

—Som els fills... Vaig a buscar una ampolla d'aiguardent —va dir aixecant-se—. Hem de brindar pel gran futur que t'espera a Vic.

El Joan va sortir de l'habitació i el Ramon es va quedar pensatiu mirant la creu que hi havia al capçal del llit. Necessitava molta força per fer aquell pas i potser trobaria aquella força en la pregària. Es va agenollar, va plegar les mans i es va posar a resar.

El Joan va entrar amb un petit bagul de viatge i, en veure el seu germà en aquella posició, es va posar a riure:

—Què fots així?

—Resar.

—Jo fa molt de temps que no reso, crec en la vida i no en un Déu imaginable.

—Però, què dius? Això és una blasfèmia.

El Joan va obrir el bagul i va treure una ampolla, tot seguit es va asseure al costat del Ramon, al mateix llit. El Joan va obrir l'ampolla d'aiguardent i en va fer un glop, tot seguit la va donar al Ramon que en va fer un altre glop. En acabar de beure, el Ramon es va posar vermell i va estossegar.

—Que fort! D'on has tret aquest aiguardent? —va preguntar el Ramon.

—De Barcelona. L'he fet jo mateix.

—Mare de Déu! Això és foc.

—És alegria! Beu!

El Ramon va tornar a fer un glop d'aquell aiguardent que cremava la gola, però que era boníssim. Després d'un glop en va venir un altre i entre conversa i rialles es van acabar l'ampolla.

El Joan va caure adormit i el Ramon el va recol·locar damunt el llit. El Ramon Pàmies se sentia cansat i li pesaven les parpelles, a les palpentes va poder estirar-se a l'altre llit. Curiosament, s'havien intercanviat els llits, no

era la primera vegada que ho feien. El llit del Joan estava situat sota d'una petita finestra des d'on es podia veure el cel i el Ramon, que era el qui l'ocupava aquella darrera nit, es va limitar a mirar les estrelles i a comptar-les, no podia seguir un ordre, perquè s'equivocava constantment. L'alcohol li feia efecte, però no li havia ennuvolat la ment per a fer-li oblidar que, de bon matí, marxaria cap a Vic.